

Európsky pas demokracie

Európsky hospodársky
a sociálny výbor

Európsky pas demokracie

Váš sprievodca aktívnym občianstvom v Európskej únii

Vitajte v Európskej únii (EÚ), prvej nadnárodnej a participatívnej demokracii na svete. Ako občania EÚ máte ústavné právo ovplyvňovať pravidlá, ktoré platia pre takmer 450 miliónov ľudí žijúcich na území s rozlohou vyše 4 miliónov km² v 27 členských štátoch. Teraz si môžete povedať: to znie výborne, no AKO môžem vyjadriť svoj názor v praxi? Táto publikácia Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (EHSV) vám dá na túto otázku odpovede. Je vaším sprievodcom aktívnym občianstvom v EÚ.

V texte možno nájsť rady a usmernenia potrebné na to, aby váš hlas bol vypočutý. Najprv si musíte položiť niekoľko základných otázok: Chcete riešiť problematiku, ktorá má skutočne európsky rozmer alebo by bolo vhodné začať skôr na miestnej úrovni? A ak sa rozhodnete riešiť túto záležitosť

na európskej úrovni, ako postupovať čo najzmysluplnejšie a najúspešnejšie? Bude stačiť napísať e-mail poslancovi Európskeho parlamentu z vašej krajiny alebo by ste mali predložiť Európskemu parlamentu priamo petíciu? A čo tak stať sa členom organizácie občianskej spoločnosti či dokonca politickej strany a kandidovať vo voľbách?

Alebo zorganizovať a podporiť európsku iniciatívu občanov na ovplyvnenie stanovenia agendy pre právne predpisy?

Tento európsky pas demokracie, ktorý vyrešeršoval a vypracoval Bruno Kaufmann, uverejňuje EHSV v aktualizovanej verzii, pričom je dostupný v 24 úradných jazykoch. Tento sprievodca by vám mal pomôcť správne načasovať svoju činnosť (kedy by ste sa mali zaktivizovať?), vytvoriť ten

správny tím (s kým by ste mali spojiť sily?) a vybrať tie správne nástroje (ktorý dostupný participatívny nástroj by ste mali použiť?) v rámci aktívneho občianstva a participatívnej demokracie v Európskej únii.

Ide o váš názor! O vašu Európu!
O váš pas európskej demokracie a aktívneho občianstva!

- 5 | **STRUČNÝ SPRIEVOD**
A aktívnym európskym občianstvom
- 8 | **NÁVOD**
Právomoci občanov na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej a nad-
národnej úrovni
- 10 | **MÔJ HLAS V EURÓPE**
Vitajte na veľkej scéne európskej politiky
- 12 | **AKO SPRÁVNE POSTUPOVAŤ**
Váš nápad, téma, okamih, tím a nástroj
- 14 | **EURÓPSKE ZÁLEŽITOSTI**
Od poľnohospodárstva k výskumu
- 16 | **SÚBOR NÁSTROJOV ÚČASTI**
Sťažnosti, poradenstvo, konzultácie, iniciatívy a iné spôsoby
- 19 | **SPRIEVODCA EIO**
Ako zrealizovať európsku iniciatívu občanov
- 33 | **NADNÁRODNÝ MOST**
Európsky hospodársky a sociálny výbor
- 35 | **VIAC PODPORY**
Podpora je všade naokolo – len ju treba využiť

Držiteľom tohto **európskeho pasu demokracie** je

.....
(Meno)

.....
(Kontaktné údaje)

ktorý je občanom/ktorá je občiankou s volebným právom
(označte príslušné okienko)

☐ obce

☐ okresu/regiónu/provincie

☐ (názov krajiny)

☐ **Európskej únie**

☐ (iného politického subjektu)

☐ (iného politického subjektu)

Nie ste si istí svojím štatútom občianstva? Skontrolujte si (cestovný) pas alebo preukaz/doklad totožnosti alebo sa informujte na príslušnom úrade vo vašom meste. O ďalšie informácie k používaniu tejto publikácie môžete požiadať na adrese citizensinitiative@eesc.europa.eu.

STRUČNÝ SPRIEVOD

A aktívnym európskym občianstvom

1. Vaše hlavné práva

Štatút „občana EÚ“ zaručuje štyri druhy politických práv a slobôd:

- právo na slobodný pohyb, pobyt a prácu na území EÚ,
- právo na poskytnutie ochrany diplomatickými úradmi ktoréhokoľvek členského štátu, keď ste mimo EÚ,
- právo voliť a byť volený vo voľbách na miestnej úrovni a na úrovni EÚ v ktoromkoľvek členskom štáte,
- právo zúčastňovať sa na legislatívnom procese EÚ napríklad formou predkladania petícií Európskemu parlamentu a organizovaním/ podporou európskej iniciatívy občanov.

2. Niečo z histórie

Pamätáte si na 1. november 1993? V tento deň občania všetkých členských štátov nadobudli nový právny štatút „občanov Európskej únie“. V tento deň nahradila „Európske (hospodárske) spoločenstvo“ (politická) „Európska únia“. Ide o historické svetové prvenstvo – žiadni iní občania na svete nemajú nadnárodné právo aktívne sa zúčastňovať na formovaní právnych predpisov pre viaceré národné štáty. Odvtedy sa formálne práva na vyjadrenie názoru systematicky posilňovali, najvýraznejšie zavedením európskej iniciatívy občanov v roku 2012. Tento nástroj bol v roku 2020 ďalej aktualizovaný, čím sa vytvorili ešte lepšie príležitosti na vyjadrenie vášho názoru.

3. Ešte nie ste občanom EÚ?

Existuje iba jeden spôsob, ako sa môžete stať občanom Európskej únie. Musíte byť alebo sa stať občanom s volebným právom v jednom z (aktuálne) 27 členských štátov. Inými slovami, tento štatút nie je možné nadobudnúť bez občianstva jedného z členských štátov. Občianstvo EÚ dopĺňa miestne, regionálne a štátne občianstvo, ale nikdy ho nenahrádza. V čoraz väčšom počte členských štátov máte právo na podporu občianskej iniciatívy (najmä európskej iniciatívy občanov) a na účasť vo voľbách po dosiahnutí veku 16 rokov, zatiaľ čo v iných štátoch musíte počkať, kým dosiahnete vek 17 alebo 18 rokov.

►► *Viac informácií o minimálnom veku požadovanom na účasť na voľbách a/alebo na podporu európskej iniciatívy občanov v každej krajine: [europa.eu/citizens-initiative/data-requirements sk](https://europa.eu/citizens-initiative/data-requirements_sk).*

Je čas aktívne využiť občianstvo EÚ!

Informujte sa!

Máte právo presne vedieť, čo sa deje v Európskej únii, preto môžete požiadať o informácie, ktoré sa týkajú prakticky všetkého diania v EÚ. Takisto máte zákonné právo na prístup k dokumentom všetkých inštitúcií EÚ, pričom toto právo je zakotvené v Charte základných práv Európskej únie (v článku 42) a v Zmluve o fungovaní Európskej únie (v článku 15).

Služba Europe Direct vám odpovie na otázky o EÚ vo vašom jazyku [europa.eu/europedirect, tel.: 00 800 6 7 8 9 10 11 (v pracovných dňoch od 9.00 hod. do 18.00 hod. SEČ)]. Prvú odpoveď by ste mali dostať do troch pracovných dní. Táto služba zahŕňa aj bezplatné poštové doručenie (určitých) publikácií EÚ.

Zapojte sa do konzultácií!

Keďže Európska únia má obrovský vplyv na váš každodenný život, je dôležité vedieť, že verejný rozhodovací proces v EÚ musí byť podľa právnych predpisov otvorený a reagujúci. Z tohto dôvodu sú inštitúcie EÚ povinné udržiavať „otvorený, transparentný a pravidelný dialóg“ [[článok 11 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii \(ZEÚ\) známej aj ako Lisabonská zmluva](#)] a viesť „rozsiahle konzultácie s dotknutými stranami s cieľom zabezpečiť súdržnosť a transparentnosť činností Únie“ (článok 11 ods. 3 ZEÚ).

►► *Služba „Vyjadrite svoj názor“ je oficiálnym „prístupovým bodom“ k prebiehajúcim konzultáciám a verejným diskusiám týkajúcim sa procesov tvorby európskej politiky. Po zaregistrovaní sa môžete prihlásiť na zasielanie oznámení e-mailom a dokonca môžete byť pozvaní, aby ste sa zúčastnili na formálnych konzultačných procesoch: ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say.*

Zapojte sa!

Európska únia je moderná zastupiteľská demokracia, v ktorej občania spolurozhodujú nepriamo (prostredníctvom inštitúcií) a priamo (formou participatívnych nástrojov). Základné charty, zmluvy a právne predpisy EÚ sú v súlade s článkom 21 Všeobecnej deklarácie ľudských práv, v ktorom sa stanovuje, že „každý má právo zúčastňovať sa na vláde svojej krajiny priamo“, a po prvý raz vo svetových dejinách sa táto zásada prenáša na nadnárodnú úroveň. Inými slovami: máte plné právo aktívne sa zapojiť do procesu tvorby politík EÚ a vaša účasť v tomto procese je skutočne veľmi vítaná. Môžete tak urobiť napríklad vstupom do politickej strany zastúpenej v Európskom parlamente [europarl.europa.eu], predložením petície Európskemu parlamentu [petiport.europarl.europa.eu] alebo účasťou na európskych panelových diskusiách občanov [citizens.ec.europa.eu]. Najsilnejším nástrojom participatívnej demokracie v EÚ je európska iniciatíva občanov [ec.europa.eu/citizens-initiative], ktorá vám umožňuje určovať náplň programu Európskej únie.

NÁVOD

Právomoci občanov na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej a nadnárodnej úrovni

Vážená superobčianka/Vážený superobčan!

Život nie je vytesaný do kameňa! Je na vás, vašich priateľoch a na nás všetkých, aby sme vyjadrili svoj názor a zlepšili život v našom meste, regióne, v našej krajine, v Európe a vo svete. Ideme na to!

Moje miesto: obecná úroveň

Miesto, odkiaľ pochádzate, má z hľadiska aktívneho občianstva a participatívnej demokracie pravdepodobne najväčší význam. Hoci vaša obec môže predstavovať najnižšiu úroveň verejnej správy, na tejto úrovni sa rozhoduje o dôležitých otázkach, ako je napríklad nakladanie s odpadom, miestna infraštruktúra a niekedy dokonca aj základné vzdelávanie a služby sociálneho zabezpečenia. Miestna úroveň je navyše úzko prepojená s legislatívnymi úrovňami na národnej aj európskej úrovni a zohráva kľúčovú úlohu pri vykonávaní rôznych predpisov a zákonov.

V Európskej únii existuje takmer 100 000 miestnych demokracií. Mnohé z nich sú zodpovedné za obrovský podiel celkového výberu daní a poskytujú svojim občanom rôzne druhy účastníckych práv, a to vrátane nepriamych (prostredníctvom politických strán a miestnych parlamentov) a priamych (formou iniciatív a referend) kanálov.

►► *Informujte sa na príslušnom úrade na úrovni vašej miestnej samosprávy, v akej oblasti, akým spôsobom a kedy môžete dianie ovplyvniť.*

Môj región: regionálna úroveň

Medzi vašou obcou a krajinou existuje (aspoň v prípade 25 z 27 členských štátov) jedna alebo viacero úrovní regionálnych vládnych štruktúr. V súčasnosti je v celej EÚ 1 500 takýchto regionálnych demokracií. V niektorých federatívnych členských štátoch majú regióny značnú suverenity vrátane vlastnej ústavy, ďalekosiahlych legislatívnych právomocí a rozsiahlych daňových príjmov, zatiaľ čo v iných členských štátoch EÚ plnia provincie/regióny najmä administratívne úlohy (nekonajú sa v nich voľby).

V závislosti od štatútu vašej provincie/vášho regiónu môžete využívať rozsiahlejšie či menej rozsiahle práva na politickú účasť vrátane nepriamych (prostredníctvom politických strán a miestnych parlamentov) a priamych (formou iniciatív a referend) kanálov.

►► **Európsky výbor regiónov** [cor.europa.eu] je zhromaždenie Európskej únie združujúce regionálnych a miestnych zástupcov.

Moja krajina: vnútroštátna úroveň

Z hľadiska politických a zákonných právomocí a kontroly verejných financií predstavujú členské štáty najdôležitejšiu samostatnú úroveň riadenia v rámci Európskej únie. Z tohto dôvodu je rozhodujúcim faktorom pre možnosť vyjadriť svoj názor a ovplyvniť verejný proces rozhodovania vaše občianstvo jedného členského štátu (alebo niekedy viacerých členských štátov).

Prístup k participatívnym politickým právam sa na vnútroštátnej úrovni medzi 27 členskými štátmi výrazne odlišuje. Hoci vo všetkých krajinách existuje volebné právo, približne dve tretiny krajín umožňujú občanom takisto podávať vlastné návrhy prostredníctvom petícií a iniciatív a vyjadriť svoj názor na dôležité otázky prostredníctvom referenda.

à Prehľad a podrobné informácie o možnostiach zapojenia sa na vnútroštátnej úrovni možno nájsť na portáli Direct Democracy Navigator [direct-democracy-navigator.org] alebo vám ich poskytnú informačné služby vášho národného parlamentu.

Moja Európa: nadnárodná úroveň

Európska únia je prvou nadnárodnou demokraciou na svete. Ako občan EÚ máte rozsiahle možnosti vyjadriť svoj názor, napr. vo voľbách do Európskeho parlamentu – či už ako volič a/alebo kandidát – [europarl.europa.eu] alebo priamejšie prostredníctvom zaslania petície (adresovanej Parlamentu) [petiport.europarl.europa.eu], či spustenia európskej iniciatívy občanov (adresovanej Komisii) [<https://citizens-initiative.europa.eu/sk>]. A to nie je všetko! Viac informácií o ďalších dostupných nástrojoch nájdete v nasledujúcej časti „Môj hlas v Európe“.

MÔJ HLAS V EURÓPE

Vitajte na veľkej scéne európskej politiky

Európske riadenie je dôležitejšie než kedykoľvek predtým. To, čo sa rozhodne na úrovni EÚ, má obrovský vplyv na náš každodenný život na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni.

Spoločne sa v EÚ odsúhlasujú otázky, ako sú napr. dohody o voľnom obchode s inými krajinami, spôsoby, ako chrániť naše morské zdroje, alebo pravidlá, ktoré sa majú uplatňovať, aby sa zabezpečila slobodná a spravodlivá hospodárska súťaž.

Keďže EÚ je moderná zastupiteľská demokracia so systémom spoločných právomocí a špecializovaných inštitúcií, nie je pre jednotlivých občanov EÚ vždy ľahké v správnej chvíli identifikovať, posúdiť a ovplyvniť proces tvorby

politik a pritom použiť účinný nástroj.

Podme sa teda oboznámiť s rôznymi spôsobmi, ktorými my ako občania volíme rôzne inštitúcie a poverujeme ich úlohami a stávame sa zúčastnenými stranami v rámci rozhodovania na úrovni EÚ.

1. Pravidelne si volíme parlament — ten v našich **hlavných mestách** a ten v **Európskej únii**. V týchto voľbách máte možnosť kandidovať a uchádzať sa o verejnú funkciu.

- **Voľba národného parlamentu** je pre proces rozhodovania na úrovni EÚ zásadná, pretože má vplyv na zloženie národnej vlády (a v mnohých prípadoch aj na hlavu štátu). Samotná národná vláda je súčasťou **Európskej rady a Rady Európskej únie**, dvoch zo siedmich inštitúcií EÚ. V legislatívnom procese EÚ má však slovo aj národný parlament.

- **Volba Európskeho parlamentu** (ďalej len „EP“) je jedným z najpriamejších prostriedkov verejného vplyvu na úrovni EÚ. V priebehu rokov sa právomoci 705-členného zhromaždenia výrazne rozšírili a teraz sú v mnohých smeroch rovnocenné s právomocami Rady Európskej únie (pozostávajúcej z vlád členských štátov).

2. Priame voľby do národných parlamentov a do Európskeho parlamentu majú aj nepriame následky: napríklad vlády členských štátov a Európsky parlament zohrávajú dôležitú úlohu pri formovaní **Európskej komisie**. Je to výkonný orgán EÚ, ktorý je zodpovedný za navrhovanie právnych predpisov, vykonávanie rozhodnutí a riadenie každodennej činnosti. Aj zloženie ostatných inštitúcií EÚ vrátane európskych súdov, úradu európskeho ombudsmana a poradného Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (ďalej len „EHSV“) a Európskeho výboru regiónov sa odvíja od rozhodnutí Európanov vo voľbách.

3. Európska únia je viac ako **reprezentatívny vládny systém**; je to moderná zastupiteľská demokracia založená na každodennej účasti občanov EÚ. Táto zásada zakotvená v Zmluve o Európskej

únii (ZEU) má pre fungovanie Európskej únie obrovský význam. Stručne povedané, občania EÚ nie sú súčasťou veľkej scény európskej politiky iba v deň volieb – môžu vyjadriť svoj názor každý deň! Z tohto dôvodu EÚ zaviedla komplexný súbor participatívnych nástrojov, ktoré spájajú občanov s inštitúciami, procesom tvorby politik a rozhodnutiami.

4. Hoci máte právo zúčastňovať sa na každodennom dianí EÚ, väčšina z nás na to nemá čas, potrebné znalosti ani zdroje. Preto je veľmi dôležité vybrať si ten správny čas, vhodných partnerov a vhodný nástroj, ktoré vám pomôžu vyjadriť svoj názor efektívnym a udržateľným spôsobom. Na tento účel sa môžete rozhodnúť medzi úlohou, ktorá bude mať na tejto scéne trvalejší charakter (napríklad ako volený činiteľ, zamestnanec alebo zástupca občianskej spoločnosti), alebo jednorazovým prístupom založeným na riešení konkrétnych problémov, ktorý je v 99 % prípadov možno jediným spôsobom, ako zosúladiť svoju úlohu aktívneho občana EÚ so všetkými svojimi ostatnými úlohami vo verejnom, súkromnom a pracovnom živote.

AKO SPRÁVNE POSTUPOVAŤ

Váš nápad, téma, okamih, tím a nástroj

Máte skvelý nápad. Je čas klásť otázky!

Európski občania, teraz to závisí len od vás! Možno máte skvelý nápad ako zmeniť Európu a možno len malý problém so založením podniku za hranicami. Možno by ste chceli začať rozsiahlu kampaň proti existujúcim právnym predpisom EÚ alebo podať sťažnosť na úradníka EÚ. Existuje sto a jeden dôvodov, prečo sa stať aktívnym občanom EÚ, ale skôr, ako začnete realizovať svoje predstavy, je potrebné položiť si niekoľko kľúčových otázok.

Váš problém: má celoeurópsky charakter?

Európska únia sa zaoberá mnohými otázkami. Niekomu sa môže zdať, že ich rieši priveľa, inému príliš málo. Avšak bez ohľadu na tento dôležitý faktor má EÚ celkom jasný zoznam politických záležitostí (na základe svojich zmlúv a súhlasu všetkých členských štátov), ktorými sa zaoberá, či už v rámci svojich výlučných, spoločných alebo podporných právomocí. Ak chcete riešiť akýkoľvek problém alebo realizovať svoj nápad, preverte si teda jeho potenciálny európsky rozmer. Môže sa totiž ukázať, že by sa dal efektívnejšie riešiť na miestnej, regionálnej alebo národnej úrovni.

Správna chvíľa: je vhodný čas na to, aby ste sa do toho pustili?

Správne načasovanie je pre úspešné vyjadrenie názoru rozhodujúcim faktorom. Môže sa stať, že sa unáhľite a nikto vám nebude venovať pozornosť, alebo začnete konať príliš neskoro, keď už o danej záležitosti bude rozhodnuté. Medzitým však máte obrovský priestor na to, aby ste začali konať. Ak napríklad prichádzate s novým nápadom či predstavou, budete potrebovať veľa trpezlivosti a zdrojov, aby ste získali pozornosť a spätnú väzbu. Rozhodnutie, kedy je vhodný čas konať, však do veľkej miery závisí len od vás. Ak ale chcete ovplyvniť prebiehajúce verejné diskusie na určitú tému na úrovni EÚ, musíte zistiť, aké štádium dosiahli v danom (legislatívnom) procese. Na tento účel slúži verejná webová lokalita EUR-LEX [eur-lex.europa.eu]. Portál Európskej komisie Vyjadrite svoj názor [ec.europa.eu/have-your-say] je tiež určený

na zhromažďovanie názorov v každej fáze legislatívneho postupu. Načasovanie má takisto vplyv na to, akých partnerov budete potrebovať a aký nástroj účasti zvolíte.

Váš tím: pôjde o kolektívnu akciu?

Riešenie európskych otázok na európskej úrovni si bude vo väčšine prípadov vyžadovať spoľahlivé partnerstvo s inými občanmi a/alebo organizáciami občianskej spoločnosti. Dôvod je jednoduchý: kým niečo ovplyvníte, musíte v prvom rade presvedčiť mnohé ďalšie subjekty (tak ostatných občanov, ako aj zvolené orgány a inštitúcie EÚ). Niekedy však dokáže aj jeden účinný a odhodlaný krok veľa zmeniť: platí to najmä v prípade, keď sa stanete obeťou nesprávneho úradného postupu, ak sú porušené vaše práva alebo ak jednoducho dokázate poukázať na niečo, čo znepokojuje širokú verejnosť. Na druhej strane môže byť naozaj vhodné osloviť čo najširší a pokiaľ možno nadnárodný okruh občanov. Váš problém/návrh/nápad sa totiž v inštitúciách EÚ stretne s väčším záujmom a rešpektom, ak za nimi stojí skutočný európsky tím aktívnych občanov. Napríklad v prípade európskej iniciatívy občanov existuje dokonca požiadavka, aby váš tím tvorili najmenej siedmi občania EÚ z najmenej siedmich rôznych členských štátov EÚ.

Váš nástroj: akú formu účasti treba zvoliť?

Na dosiahnutie úspechu pri riešení vášho problému bude mimoriadne dôležité, aby ste zvolili čo najlepší dostupný nástroj účasti. Väčšina nástrojov je koncipovaná tak, aby ich spoločne používalo viacero občanov (alebo aj organizácií občianskej spoločnosti), no môžu ich používať aj jednotlivci. K takýmto nástrojom patrí napríklad podanie sťažnosti ombudsmanovi, riešenie problému cezhraničného charakteru pomocou online siete na riešenie problémov SOLVIT alebo predloženie petície Európskemu parlamentu. Iné nástroje účasti, ako je európska iniciatíva občanov, si však vyžadujú od začiatku kolektívne kroky. Samotná skutočnosť, že vo väčšine prípadov možno participatívne projekty na úrovni EÚ riadiť online, situáciu uľahčuje, no hoci môžete vyjadriť svoj názor bez toho, aby ste platili za známky či pečiatky, je možné, že v určitom štádiu budete musieť merať cestu napríklad do Bruselu na stretnutie s inštitucionálnym zástupcom alebo do niektorej z obcí za hranicami vášho štátu za partnermi, ktorí podporujú váš projekt.

Dôkladné posúdenie týchto otázok a výber tých správnych odpovedí môže stať veľa času. Keďže sa však chystáte zmeniť Európsku úniu – nadnárodné politické spoločenstvo, v ktorom žije 450 miliónov ľudí –, úspech možno dosiahnuť len vtedy, ak sa na to kvalitne pripravíte. Preto sa treba dobre pripraviť – a konať!

EURÓPSKE ZÁLEŽITOSTI

Od poľnohospodárstva k výskumu

Európske záležitosti majú význam na všetkých úrovniach – miestnej, regionálnej i národnej

To, čo sa deje na úrovni EÚ, má kľúčový význam pre všetkých európskych občanov a na všetkých úrovniach. Preto ak chceme vyjadriť svoj názor, je nevyhnutné vedieť, kto rozhoduje o jednotlivých európskych otázkach.

Podľa Zmluvy o fungovaní Európskej únie (Hlava I) existujú tri rôzne druhy právomocí EÚ: výlučná (EÚ rozhoduje sama), spoločná (EÚ rozhoduje spoločne s členskými štátmi) a podporná (EÚ pomáha členským štátom).

Na základe týchto právomocí sa politiky upravujú vykonávacími aktmi, nariadeniami, smernicami, právnymi predpismi alebo jednoducho inštitucionálnymi rozhodnutiami bez akéhokoľvek formálneho dosahu na právne predpisy. Okrem toho existujú rozhodnutia Parlamentu, súdov, poradných orgánov, ako je napr. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) a Európsky výbor regiónov, s rôznymi hnacími silami, vplyvmi a dôsledkami aj pre iné úrovne riadenia.

Záležitosti vo výlučnej právomoci EÚ

- colná únia,
- ustanovenie pravidiel hospodárskej súťaže potrebných na fungovanie vnútorného trhu,
- ochrana morských biologických zdrojov v rámci spoločnej politiky rybného hospodárstva,
- spoločná obchodná politika,
- uzavretie medzinárodnej dohody, ak je to ustanovené v legislatívnom akte,
- menová politika pre členské štáty, ktorých menou je euro.

Záležitosti v spoločnej právomoci EÚ

- vnútorný trh,
- sociálna politika,
- hospodárska, sociálna a územná súdržnosť,
- poľnohospodárstvo a rybné hospodárstvo s výnimkou ochrany morských biologických zdrojov,
- životné prostredie,
- ochrana spotrebiteľa,
- doprava,
- transeurópske siete,
- energetika,
- priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti,
- spoločné otázky bezpečnosti v záležitostiach verejného zdravia,
- výskum, technický rozvoj a kozmický priestor,
- rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc.

Záležitosti patriace do právomoci EÚ podporovať a koordinovať

- hospodárske politiky,
- politiky zamestnanosti,
- sociálne politiky,
- ochrana a zlepšovanie zdravia ľudí,
- priemysel,
- kultúra,
- cestovný ruch,
- vzdelávanie, odborné vzdelávanie, mládež a šport,
- civilná ochrana,
- administratívna spolupráca.

Na základe tohto prehľadu môžete svoje kroky prispôbiť príslušnej právomoci (výlučnej, spoločnej alebo podpornej) a v prípade spoločných/podporných právomocí EÚ zvážiť doplnkovú činnosť na vnútroštátnej (alebo inej) úrovni. V prípade, že navrhnete činnosti, ktoré nepatria do tohto obsažného zoznamu oblastí na celoeurópskej úrovni, môžu mať inštitúcie EÚ, ktorým svoje predstavy chcete predložiť, veľký problém s ich akceptovaním.

►► **Ďalšie informácie o rozdelení právomocí v rámci Európskej únie:** commission.europa.eu/about-european-commission/what-european-commission-does/law/areas-eu-action_sk.

SÚBOR NÁSTROJOV ÚČASTI

Sťažnosti, poradenstvo, konzultácie,
iniciatívy a iné spôsoby

Súbor nadnárodných participatívnych nástrojov: neviete si vybrať?

Odvtedy, ako sa Európska únia stala niečím viac než len ďalším medzivládny orgánom, v ktorom sa stretávali zástupcovia vlád členských štátov, aby za zatvorenými dverami prijímali rozhodnutia, boli predložené návrhy participatívnych nástrojov a zaviedli sa nové a zrevidovali už existujúce praktické mechanizmy, aby aktívne občianstvo EÚ a participatívna demokracia na nadnárodnej úrovni nezostali len peknou myšlienkou, ale aby sa premietli aj do každodennej praxe.

Ak sa teda začnete aktivizovať ako občania EÚ a budete chcieť predstaviť svoje nápady, problémy či návrhy na nadnárodnej úrovni, najskôr dôsledne preskúmajte, čo máte v rámci súboru participatívnych nástrojov k dispozícii. Najdôležitejšie existujúce nástroje:

Sťažnosť

ak nie ste spokojní s opatrením súvisiacim s EÚ, môžete podať formálnu sťažnosť európskemu ombudsmanovi, pričom máte k dispozícii online formulár v 24 úradných jazykoch. Dôležité: Táto možnosť je otvorená nielen pre občanov EÚ, ale aj pre všetky osoby, ktoré majú pobyt v Európskej únii, vrátane podnikov, združení a iných subjektov zaregistrovaných v EÚ.

►► ombudsman.europa.eu/sk/make-a-complaint

Poradenstvo v prípade problému

ak ste občanom EÚ (alebo EHP) alebo podnikom, ktorý čelí prekážkam v inej krajine, pretože orgán verejnej moci nekoná v súlade s právnymi predpismi EÚ, môžete sa obrátiť na mechanizmus na riešenie problémov SOLVIT, ktorý spravuje Európska komisia. Táto online služba v 25 jazykoch (jazyky EÚ a nórčina) sa zaoberá aj problémami cezhraničného charakteru, ktoré vznikli v dôsledku nesprávneho uplatňovania právnych predpisov EÚ orgánmi verejnej moci v členských štátoch EÚ.

►► ec.europa.eu/solvit

Práva spotrebiteľa

ak máte napríklad problém týkajúci sa vašich spotrebiteľských práv alebo ak žiadate o náhradu škody, mali by ste sa obrátiť na sieť európskych spotrebiteľských centier, ktorá vám pomôže riešiť problémy spojené s chybnými výrobkami alebo službami v ktorejkoľvek z 30 krajín (EÚ/EHP – jazyky EÚ, nórčina a islandčina).

►► commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/resolve-your-consumer-complaint_sk

Vzdelávanie a práca

ak hľadáte pracovné príležitosti alebo možnosti vzdelávania v rámci celej Európy, existuje služba vo všetkých úradných jazykoch EÚ + v nórčine a islandčine pod názvom EURES (Európska sieť služieb zamestnanosti), ktorá ponúka nástroje pre uchádzačov o zamestnanie aj zamestnávateľov (na jeseň 2023 zaznamenala minimálne 3,9 milióna voľných pracovných miest a milión životopisov).

►► ec.europa.eu/eures

Konzultácie

pri vypracúvaní novej politiky alebo právneho predpisu otvára Európska komisia na danú tému veľmi často verejnú konzultáciu. Je to skvelá príležitosť vyjadriť svoj názor v ranom štádiu formálneho procesu. Môžete sa zaregistrovať, aby ste dostávali oznámenia vždy, keď sa začnú konzultácie o otázkach, ktoré vás zaujímajú.

►► ec.europa.eu/info/law/contribute-law-making_sk

Nepriama činnosť

existuje niekoľko inštitúcií EÚ, ktorých účelom je pomôcť vám ako občanom vyjadriť svoj názor na úrovni EÚ. Medzi tieto inštitúcie patrí Európsky parlament (a váš poslanec v Európskom parlamente), Európsky hospodársky a sociálny výbor a Európsky výbor regiónov.

►► **Európsky parlament:** europarl.europa.eu/at-your-service/sk/

►► **Európsky hospodársky a sociálny výbor:** eesc.europa.eu/sk/our-work

►► **Európsky výbor regiónov:** cor.europa.eu/sk/our-work

Petícia

ide o jedno zo základných práv európskych občanov: každý občan, ktorý koná samostatne alebo spoločne s inými subjektmi, môže kedykoľvek využiť svoje právo na predloženie petície Európskemu parlamentu v zmysle článku 227 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Dôležité: Toto právo majú všetky osoby s pobytom v EÚ, ako aj združenia a podniky s hlavným sídlom v Únii. Vaša petícia môže predstavovať individuálnu žiadosť, sťažnosť alebo pripomienku týkajúcu sa uplatňovania práva EÚ alebo výzvu Európskemu parlamentu, aby v určitej veci zaujal stanovisko.

►► petiport.europarl.europa.eu

Európska iniciatíva občanov

umožňuje miliónu občanov aspoň zo siedmich členských štátov EÚ požiadať Európsku komisiu, aby navrhla právne predpisy v oblastiach, ktoré patria do jej právomocí. Organizátori iniciatívy občanov majú jeden rok na získanie potrebnej podpory. Podpisy musia overiť príslušné orgány v každom členskom

štáte a môžu byť zozbierané online. Komisia následne pozve organizátorov úspešných iniciatív na stretnutie a Európsky parlament na verejné vypočutie. Komisia má šesť mesiacov na to, aby iniciatívu posúdila a rozhodla, ako bude postupovať.

►► europa.eu/citizens-initiative/

Pri výbere vhodného nástroja sa pokúste posúdiť aj to, aké opatrenia plánujete podniknúť: chcete do programu EÚ vniesť niečo nové? Alebo naopak, chcete niečo zastaviť? Možno je vaším cieľom zlepšiť zavedený postup? Prečo tiež nevyužiť jeden z nástrojov ako prostriedok vyjednávania, ktorý bude dopĺňať ostatné formy činnosti, do ktorých ste zapojení? Ako vidíte, existuje mnoho spôsobov, ako sa stať aktívnym občanom EÚ. V nasledujúcej kapitole nájdete viac informácií o najsilnejšom nástroji, ktorý je k dispozícii: európskej iniciatíve občanov.

SPRIEVODCA EIO

Ako zrealizovať európsku iniciatívu občanov

Európska iniciatíva občanov: prvý krok k nadnárodnej priamej demokracii

Európska iniciatíva občanov je označovaná za „najväčšiu inováciu nadnárodnej demokracie“ od zavedenia priamych volieb do Európskeho parlamentu pred viac než 40 rokmi. My, občania Európskej únie, máme teraz rovnaké právo ako väčšina v Európskom parlamente a členské štáty, a to stanoviť politický program pre celý kontinent. Dôsledne používaný nástroj: od jeho zavedenia v roku 2012 bolo predložených viac ako 100 európskych iniciatív občanov.

Kľúčové fakty o európskej iniciatíve občanov:

- Európska iniciatíva občanov je politicky zohľadnená Európskou komisiou len vtedy, ak ju do jedného roka od začatia zbierania vyhlásení o podpore podporí minimálne jeden milión občanov EÚ aspoň zo siedmich z 27 členských štátov. V každom z týchto siedmich členských štátov sa vyžaduje minimálny počet signatárov.
- Európska iniciatíva občanov sa môže týkať ktorejkoľvek oblasti, v ktorej má Komisia právomoc predkladať návrhy právnych predpisov, ako je napríklad životné prostredie, poľnohospodárstvo, doprava, verejné zdravie či medzinárodný obchod.
- Iniciatívu občanov možno spustiť vtedy, ak občania vytvoria „skupinu organizátorov“ zloženú aspoň zo siedmich občanov EÚ s pobytom aspoň v siedmich rôznych členských štátoch. Členovia skupiny musia byť občanmi EÚ.
- Iniciatívu môžu podporiť všetci občania EÚ, ktorí dosiahli vek oprávňujúci hlasovať vo voľbách do Európskeho parlamentu (16 rokov v Estónsku, Rakúsku, na Malte, v Belgicku a Nemecku, 17 rokov v Grécku a 18 rokov vo všetkých ostatných členských štátoch). Občania môžu podporiť iniciatívu tak, že vyplnia vyhlásenie o podpore, ktoré im poskytnú organizátori, či už v tlačenej alebo elektronickej podobe.
- Do jedného mesiaca od doručenia úspešnej európskej iniciatívy občanov sa Komisia stretne s organizátormi. Organizátori dostanú príležitosť odprezentovať svoju iniciatívu na verejnom vypočutí v Európskom parlamente a Komisia sa k nej oficiálne vyjadrí do šiestich mesiacov. Ak sa Komisia rozhodne predložiť legislatívny návrh, začne sa riadny legislatívny postup.

Zatiaľ čo formálne právo iniciovať celoeurópske právne predpisy zostáva naďalej výhradne výsadou Európskej komisie, európska iniciatíva občanov predstavuje nástroj na stanovenie agendy. Európska iniciatíva občanov je takisto vstupnou bránou do budúcnosti participatívnej politiky: je priamejšia, nadnárodnejšia a digitálnejšia než čokoľvek doteraz v EÚ a mnohé členské štáty podnietila k tomu, aby doma zaviedli podobné nástroje na stanovovanie agendy.

Preto je európska iniciatíva občanov nielen ďalším petičným právom, ale skôr právom na každodennú aktiváciu občanov v súvislosti s ďalšími otázkami, ktoré sa majú dostať do programu európskych inštitúcií. Od roku 2012 bolo Európskej komisii predložených viac ako 100 európskych iniciatív občanov, pričom v prípade 26 z nich bola zamietnutá registrácia, pretože podľa komisie neboli splnené všetky formálne požiadavky. V niekoľkých prípadoch — napríklad pri európskych iniciatívach občanov za zastavenie dohody o Transatlantickom obchodnom a investičnom partnerstve (TTIP) a iniciatíve Minority SafePack — Európsky súdny dvor neskôr nariadil Komisii, aby iniciatívu zaregistrovala.

Základom európskej iniciatívy občanov je právny rámec, ktorý zahŕňa zmluvy EÚ, sekundárne európske právne predpisy a vnútroštátne právne predpisy. Hoci rôzne vnútroštátne ustanovenia regulujú osvedčovanie online systémov zberu podpisov a overovanie vyhlásení o podpore, najdôležitejšie európske právne dokumenty zahŕňajú:

- **Základ:** Hlava II (článok 11 ods. 4) Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ), ustanovenia o demokratických zásadách; Charta základných práv Európskej únie (Úradný vestník Európskej únie C83/389, 30.3.2010)
- **Nariadenie:** nariadenie o európskej iniciatíve občanov (EÚ) 2019/788 s prílohami (Úradný vestník Európskej únie L130/55, 17.5.2019)
- **Vykonávanie:**
Európsky parlament: články 222 a 230 rokovacieho poriadku Európskeho parlamentu [europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-9-2020-02-03-TOC_SK.html].

Dôležité upozornenie: podľa nariadenia o európskej iniciatíve občanov (kapitola V, článok 25) sa oficiálne preskúmanie žiadosti európskej iniciatívy občanov uskutoční každé štyri roky.

►► Úplný regulačný rámec európskej iniciatívy občanov: europa.eu/citizens-initiative/how-it-works/regulatory-framework_sk

►► Overovanie a osvedčovanie európskej iniciatívy občanov podľa členských štátov: europa.eu/citizens-initiative/authorities-verification-and-certification-statements-support_sk

Európska iniciatíva občanov: mnoho spôsobov ako konať

Európska iniciatíva občanov sa niekedy prirovnáva k švajčiarskemu vrečkovému nožíku — inteligentne navrhnutému, adaptabilnému multifunkčnému nástroju. Keďže európska iniciatíva občanov je dostupná takmer 450 miliónom občanov v 27 členských štátoch EÚ (a v prípade, že ako občania EÚ žijete mimo EÚ, v celom svete), zaoberá sa chápaním demokracie a jej fungovaním na nadnárodnej úrovni.

Na základe skúseností z prvých 100 iniciatív predložených v rokoch 2012 až 2019 nadobudla v roku 2020 účinnosť aktualizovaná a dostupnejšia verzia európskej iniciatívy občanov. Štvrtina iniciatív bola zamietnutá z dôvodu prísneho výkladu a uplatňovania nariadenia Komisiou. Podľa nových pravidiel však majú organizátori a Komisia viac času na nájdenie riešenia, ako aj možnosť zaregistrovať iba prípustné časti iniciatívy. Viac času sa venuje aj príprave na začatie zberu podpisov, ako aj všetkým ďalším krokom v procese.

V rámci postupu európskej iniciatívy občanov sa rozlišujú tri typy úloh: organizátor, podporovateľ a pozorovateľ.

Ako organizátor ste v centre procesu, pretože zodpovedáte za všetky kľúčové kroky stanovené v nariadení o európskej iniciatíve občanov. Ste takisto zodpovednými zástupcami vo vzťahu k inštitúciám, vašim podporovateľom a celej Európe. Z tohto dôvodu musíte byť schopní starostlivo zvažovať svoje kroky, mať trpezlivosť a odhodlanie. Takisto bude potrebné intenzívne komunikovať a udržiavať vzťahy s verejnosťou.

Ako od podporovateľa európskej iniciatívy občanov sa od vás vyžaduje, aby ste sa ako jedna z minimálne jedného milióna osôb aspoň zo siedmich členských štátov zapojili do iniciatívy s celoeurópskym rozmerom. Vaša hlavná úloha: stať sa signatárom európskej iniciatívy občanov, teda vyplniť „vyhlásenie o podpore“ v tlačenej alebo elektronickej

podobe. Uistite sa, že podpisujete formálne zaregistrovanú iniciatívu.

Ako pozorovateľ sa možno budete chcieť dozvedieť, o čom daná európska iniciatíva občanov je, budete ju chcieť dôkladnejšie pochopiť a vedieť ponúknuť organizátorom, médiám, výskumným pracovníkom a EÚ zaujímavé poznatky a pripomienky.

Predtým, ako iniciatívu spustíte, podpíšete alebo k nej poskytnete pripomienky, sa ako skupina organizátorov, podporovateľov či pozorovateľov musíte zamyslieť nad niekoľkými aspektmi. Kľúčová otázka znie: Čo sa pomocou európskej iniciatívy občanov má dosiahnuť? Čo je vašim cieľom? Chcete Európe navrhnúť niečo nové? Alebo máte v úmysle určitú politiku EÚ odstrániť a zrušiť? Mnohé veci však nie sú len čierne alebo biele, dobré či zlé: možno ich treba len upraviť. Preto je tiež možné, že budete mať záujem najmä o zmenu niektorých častí právnych predpisov EÚ. Takisto môžete využiť európsku iniciatívu občanov na podporu už prebiehajúceho legislatívneho procesu. Alebo vnímate svoju nadchádzajúcu kampaň v rámci európskej iniciatívy občanov ako katalyzátor na vytvorenie širokej nadnárodnej siete či aliancie? Možno napokon zistíte, že v súvislosti so svojím problémom alebo organizáciou chcete v prvom rade nadviazať reálny vzťah s verejnosťou prostredníctvom európskej iniciatívy občanov ako nástroja na získanie podpory. Je to na vás!

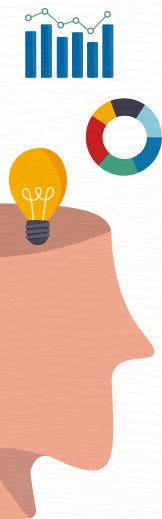
Existuje mnoho spôsobov, ako konať prostredníctvom európskej iniciatívy občanov, ktorá vám môže poslúžiť ako:

- **akcelerátor**, ak chcete, aby EÚ urobila niečo nové. V tomto prípade sa musíte vyzbrojiť veľkou dávkou trpezlivosti, pretože prejsť všetkými štádiami takejto európskej iniciatívy občanov až do konca potrvá dlhý čas. Najskôr musíte nájsť vhodný a funkčný právny základ a verejnú diskusiu o vašom návrhu musíte vnímať ako hlavnú odmenu za svoje úsilie.
- **brzda**, ktorá zastaví EÚ v realizácii niektorých opatrení. V tomto prípade je rozhodujúce načasovanie. Musíte vystihnúť ten správny čas, v ktorý nastolíte svoju problematiku, aby ste dosiahli maximálny účinok a získali podporu, čo znamená, že budete musieť rýchlo zozbierať podpisy,
- **ventil**, ktorý má pomôcť zlepšiť právne predpisy EÚ. Keďže máte záujem napraviť určitý problém zmenou špecifických právnych predpisov, musíte uplatniť zásadu jednoduchosti. Európske iniciatívy občanov tohto druhu zvyknú byť príliš komplikované a náročné z hľadiska komunikácie, preto je potrebné držať sa podstaty.

- **vyjednávaci nástroj**, v rámci ktorého využijete proces európskej iniciatívy občanov ako dodatočný prvok v snahe ovplyvniť tvorbu európskej politiky. Predtým, ako sa pustíte do takejto európskej iniciatívy občanov, však zhodnotte svoj vplyv a politickú moc nezávisle od iniciatívy a overte potenciálne dodatočné prínosy. Jasne formulujte svoje úmysly vo vzťahu k podporovateľom a oboznámte sa s možnosťou európsku iniciatívu občanov včas stiahnuť.
- **katalyzátor** na budovanie širokých aliancií a sietí v celej Európe. Európska iniciatíva občanov je mimoriadne vhodnou voľbou, ak ju vnímate ako súčasť dlhodobejšej stratégie na spájanie ľudí v celej Európe a/alebo prípravu európskej predvolebnej kampane.
- **agitačný nástroj**, ktorý vám a/alebo vašej skupine pomôže lepšie sa zviditeľniť vo verejnej sfére. V tomto prípade musíte najskôr identifikovať reálny problém, ktorý bude vhodný na riešenie prostredníctvom európskej iniciatívy občanov a nenáročný z hľadiska komunikácie. Svoje ciele by ste takisto mali odkomunikovať čo najotvorenejšie, aby ste sa vyhli tomu, že sa vaši potenciálni podporovatelia budú cítiť oklamaní.

Na záver: európska iniciatíva občanov ponúka mnohé príležitosti, no nakoniec budú pri posudzovaní jej možností a obmedzení rozhodujúce vaše porozumenie a schopnosti. Keď sa oboznámite s multifunkčnými vlastnosťami tohto nového nadnárodného a participatívneho procesu, budete môcť nadobudnúť realistické očakávania, a tým aj realistický prístup k svojej stratégii a možnostiam, ktoré si vyberiete.

Európska iniciatíva občanov: stanovenie programu EÚ v 10 krokoch

Uvažujete o spustení vlastnej európskej iniciatívy občanov? Musíte počítať s tým, že jej realizácia bude trvať minimálne tri roky a je pravdepodobné, že aj dlhšie (pričom si bude vyžadovať pomerne veľa zdrojov). Šikovnosť a starostlivý prístup vám však pomôžu získať nové poznatky. Celý proces vám ponúkne mnohé nové skúsenosti a umožní vám (dúfajme) dosiahnuť v Európe zmenu. Hlavných 10 krokov, ktoré možno očakávať v procese európskej iniciatívy občanov:

Krok 1: Myšlienka

Máte nápad, projekt alebo problém, ktorý možno premietnuť do tvorby európskej politiky. Zistite, či neexistujú nejaké iné, potenciálne jednoduchšie a dostupnejšie nástroje na vyjadrenie názoru na túto problematiku. Ak sa rozhodnete pre európsku iniciatívu občanov, prejdite na krok 2.

Krok 2: Znalosti

Európska iniciatíva občanov je proces, ktorý má mnohé právne a politické dôsledky. Informujte sa o možnostiach a obmedzeniach procesu v súvislosti s propagáciou vašej budúcej iniciatívy. Získajte podporu v tejto počiatočnej fáze tým, že sa obrátite na Fórum európskej iniciatívy občanov (podrobnejšie informácie nájdete v časti Podpora). Skúste popremýšľať: stojí to za to? Ak ste presvedčení o tom, že áno, prejdite na krok 3.

Krok 3: Ciele

Ďalší dôležitý kontrolný bod predtým, ako pristúpите k prvým formálnym krokom: čo chcete pomocou iniciatívy dosiahnuť a aké výsledky môžete realisticky očakávať? Definujte cieľ, rozsah a konkrétne poslanie svojej iniciatívy. Snažte sa, aby boli pre všetky zainteresované strany čo najjednoduchšie. V tomto kroku má zmysel dôkladnejšie sa venovať skúsenostiam, ktoré získali organizátori predchádzajúcich európskych iniciatív občanov.

Krok 4: Koncepcia

Znenie a objasnenie pôvodného návrhu musia byť zrozumiteľné v mnohých jazykoch a aj v rôznych politických kultúrach naprieč Európou. Teraz teda nastal čas sa oboznámiť s oficiálnym systémom zberu podpisov, ktorý EÚ ponúka bezplatne, a využiť všetku dostupnú podporu.

Krok 5: Registrácia

Pre mnohé „skupiny organizátorov“ to predstavuje prvú formálnu prekážku, pretože ak sa chcete zaregistrovať, musíte splniť určité kritériá. Najdôležitejšie je, aby vaša navrhovaná iniciatíva zjavne nebola mimo rámca právomocí Komisie. Počas tohto kroku vám opäť môže pomôcť Fórum európskej iniciatívy občanov. A na rad prichádza predloženie vašej európskej iniciatívy občanov prostredníctvom oficiálnej webovej lokality s uvedením názvu a cieľov vášho návrhu. V závislosti od potreby zmeniť a aktualizovať váš návrh Komisia zaregistruje (alebo odmietne) vašu európsku iniciatívu občanov v priebehu 2 až 4 mesiacov. Po registrácii Komisia preloží názov a cieľ vášho návrhu do všetkých 24 úradných jazykov.

Krok 6: Zber podpisov

Najlepšia a zároveň najťažšia fáza, v ktorej musíte v priebehu obdobia kratšieho ako jeden rok presvedčiť viac ako milión Európanov najmenej v siedmich rôznych krajinách, aby vašu iniciatívu podpísali. Na túto úlohu sa treba v dostatočnom predstihu pripraviť vytvorením celoeurópskej siete partnerov naprieč Európou podporujúcich iniciatívu. Po úradnej registrácii musíte do šiestich mesiacov začať zbierať podpisy. Stačí informovať Komisiu desať pracovných dní pred zvoleným dátumom začatia, aby bolo možné uverejniť začiatok a koniec ročnej fázy zberu podpisov. Majte na pamäti, že budete musieť používať samostatné podporné formuláre podľa štátnej príslušnosti signatárov. To znamená, že všetci signatári na určitom formulári musia byť štátnymi príslušníkmi tej istej krajiny EÚ.

Krok 7: Dialóg

Bez komunikácie nezískate žiadnu podporu: na to, aby vaša iniciatíva mala dlhodobý úspech, bude potrebný dialóg so všetkými možnými podobne zmysľajúcimi ľuďmi a dokonca aj skeptikmi. Preto treba zber podpisov doplniť o činnosti, v rámci ktorých oslovíte verejnosť prostredníctvom (sociálnych) médií a verejných podujatí. V tomto kroku má opäť zmysel poučiť sa z predchádzajúcich európskych iniciatív občanov. Ľudia, ktorí sa do ich realizácie zapájali, majú veľké skúsenosti a vedomosti, o ktoré sa môžu podeliť.

Krok 8: Prekážky

Predtým, ako budete môcť svoju iniciatívu spolu so všetkými požadovanými osvedčeniami predložiť Európskej komisii, budete musieť splniť celý rad požiadaviek a zdolať množstvo prekážok. Najprv musíte zhromaždené vyhlásenia o podpore predložiť rôznym vnútroštátnym orgánom do troch mesiacov po skončení fázy zberu podpisov. Tieto orgány majú najviac tri mesiace na overenie a osvedčenie podpisov. Potom máte ako „skupina organizátorov“ ďalšie tri mesiace na to, aby ste sa pripravili na konečné predloženie osvedčení Komisii. Tieto náročné operácie si pre vašu iniciatívu vyžadujú silný a dobre pripravený riadiaci tím. Zbytočné omyly budú mať za následok vysoké dodatočné náklady, omeškania a pocity frustrácie.

Krok 9: Komunikácia

Predloženie európskej iniciatívy občanov je len začiatkom ďalšej dôležitej kapitoly: komunikácie o oficiálnej téme týkajúcej sa EÚ, ktorá vás dostanete do centra politického diania. Keď sa vaša iniciatíva uzná za úspešnú, otvoria sa pred vami ďalšie dvere: formálne rokovania s Komisiou a verejné vypočutie v Európskom parlamente.

Do jedného mesiaca od predloženia vašej úspešnej európskej iniciatívy občanov budete pozvaní na oficiálne stretnutie s Komisiou, aby ste prediskutovali váš návrh, a v nasledujúcich mesiacoch budete pozvaní, aby ste vystúpili na verejnom vypočutí v Európskom parlamente. Informované budú aj ďalšie inštitúcie EÚ, napríklad Európsky hospodársky a sociálny výbor, a všetky národné parlamenty všetkých členských štátov EÚ. Bude to pre vás veľká príležitosť presvedčiť ďalších ľudí – a je možné, že práve tých správnych!

Krok 10: Závery

Koniec vyčerpávajúceho, ale snád' aj prínosného procesu. Nezabudnite na internú administratívnu prácu, dokumentáciu a hodnotenie, aby ste mohli vyvodiť závery a podeliť sa o ne. Ak sa stanete súčasťou európskych iniciatív občanov druhej generácie (od roku 2020), budete môcť zmeniť históriu.

►► *Podrobný legislatívny postup a časový harmonogram:* europa.eu/citizens-initiative/how-it-works_sk

Európska iniciatíva občanov: alebo ako niečo zmeniť

Pro-Life Movement (Hnutie za život): Jeden z nás

Iniciatíva „Jeden z nás“ bola jednou z prvých európskych iniciatív občanov, ktorým sa podarilo zhromaždiť viac ako jeden milión podpisov. Táto iniciatíva sa zaoberala dôstojnosťou, právom na život a integritou každej ľudskej bytosti od počatia. Jej hlavným cieľom bolo ukončiť zo strany EÚ financovanie činností zaoberajúcich sa ľudskými embryami, najmä v oblasti výskumu, verejného zdravia a rozvojovej pomoci. Európska komisia sa rozhodla nevykonať legislatívne preskúmanie, pretože považovala existujúci právny rámec za vhodný. Organizátori sa proti tomu odvolali na Európskom súde, ale prehrali.

►► **Webová lokalita iniciatívy:** oneofus.eu

►► **Oficiálny register európskych iniciatív občanov:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000005_sk

Ochrana zvierat: Stop Vivisection (Stop vivisekcii)

Iniciatíva „Stop vivisekcii“ bola zameraná na postupné ukončenie pokusov na zvieratách. Kampaň podporila celoeurópska aliancia viac ako 250 skupín na ochranu zvierat, vedeckých organizácií a spoločností, ktoré predávajú výrobky netestované na zvieratách, a podarilo sa jej získať podporu viac ako 1,17 milióna občanov EÚ. Európska komisia súhlasila s presvedčením organizátorov, že testovanie na zvieratách by sa malo postupne ukončiť, ale neakceptovala, že vedecké princípy zneplatňujú „zvierací model“.

►► **Webová lokalita iniciatívy:** stopvivisection.eu

►► **Oficiálny register európskych iniciatív občanov:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000007_sk

Zákaz pesticídov: stop glyfozátu

Európska iniciatíva občanov „Stop glyfozátu“ bola spustená v januári 2017 a mala tri ciele: zákaz glyfozátu, reformu postupu schvaľovania pesticídov a stanovenie záväzných cieľov na zníženie používania pesticídov v celej EÚ. Jej hlavným cieľom bolo dosiahnuť budúcnosť bez pesticídov. Organizátori dosiahli hranicu jedného milióna za menej ako šesť mesiacov! Aj keď sa Komisia rozhodla glyfozát nezakázať, zaviazala sa k legislatívnemu návrhu na zvýšenie transparentnosti pri hodnotení pesticídov a zvýšenie kvality a nezávislosti vedeckých štúdií, ktoré tvoria základ posúdení vykonávaných Európskym úradom pre bezpečnosť potravín. Komisia sa tiež zaviazala k revízii smernice o udržiavateľnom používaní pesticídov.

►► **Webová lokalita iniciatívy:**
stopglyphosate.org/

►► **Oficiálny register európskych iniciatív občanov:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000002_sk

Právo na vodu: ľudské právo

Táto iniciatíva, ktorú odštartovali odborové zväzy v celej Európe, bola 10. mája 2012 jednou z prvých, ktorá bola kedy zaregistrovaná. Cieľom bolo vyzvať Európsku komisiu, aby navrhla právne predpisy, v ktorých by bolo uznané ľudské právo na vodu a hygienu tak, ako ho uznáva OSN, a ich poskytovanie ako základných verejných služieb pre všetkých. Hlavným cieľom kampane bolo, aby boli národné vlády na základe právnych predpisov EÚ povinné zabezpečiť a zabezpečiť všetkým občanom dostatok čistej pitnej vody a hygienu. Komisia sa rozhodla podniknúť kroky v rôznych oblastiach súvisiacich s touto iniciatívou (zvýšiť transparentnosť, stimulovať inovácie atď.) a predložila legislatívny návrh na revíziu smernice o pitnej vode vrátane povinnosti členských štátov zabezpečiť prístup k vode pre najzraniteľnejšie skupiny.

►► **Webová lokalita iniciatívy:**
right2water.eu

►► **Oficiálny register európskych iniciatív občanov:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000003_sk

Minority SafePack: ochrana rozmanitosti v Európe

Ako už naznačuje názov tejto iniciatívy, v európskej iniciatíve občanov Minority SafePack sa Komisii navrhol celý balík opatrení, ktoré obsahujú aspekty vrátane podpory zriedkavejších jazykov, ochrany národnostných menšín a výskumných programov zameraných na výhody jazykovej a kultúrnej rozmanitosti v Európskej únii. Začiatkom roku 2013 bola jej registrácia zamietnutá Komisiou a rozhodnutie o štyri roky neskôr zrušil Európsky súd. Do jari 2020 potom táto európska iniciatíva občanov zozbierala viac ako milión podpisov. Komisia vo svojej odpovedi uviedla, že úplné vykonávanie už zavedených právnych predpisov a politík poskytuje silný arzenál na podporu cieľov iniciatívy, a preto nenavrhol žiaden právny akt.

►► **Webová lokalita iniciatívy:**
minority-safe-pack.eu

►► **Oficiálny register európskych iniciatív občanov:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000004_sk

Stop extrémizmu: podpora ľudských práv v EÚ

Táto iniciatíva, zaregistrovaná v lete 2017, vyzýva Európsku komisiu, aby navrhla novú smernicu o boji proti extrémizmu, ktorá bude obsahovať neutrálnu definíciu extrémizmu bez ohľadu na jeho motiváciu a bude zahŕňať všetky „činy zamerané na poškodenie základných práv“, ako aj zakazovať extrémistov v školách a iných verejných inštitúciách. Európska smernica v tejto oblasti by mala umožniť aj žiadosti o odškodnenie vychádzajúce z existujúceho antidiskriminačného zákona s cieľom účinne chrániť ženy, deti a osoby na pracovisku. Po roku zbierania podpisov organizátori oznámili, že zhromaždili viac ako milión vyhlásení o podpore. V čase prípravy tohto dokumentu bola táto európska iniciatíva občanov v štádiu overovania vyhlásení o podpore.

►► **Webová lokalita iniciatívy:**
stop-extremism.eu

►► **Oficiálny register európskych iniciatív občanov:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000007_sk

End the Cage Age (Skončujeme s klieťkovým chovom): zameranie na lepšie životné podmienky zvierat

Touto európskou iniciatívou občanov sa Komisia vyzýva, aby v Európskej únii stanovila jasné právne predpisy týkajúce sa zákazu klieťk s cieľom uprednostniť humánnejšie zaobchádzanie s hospodárskymi zvieratami. Organizátori predovšetkým dúfali, že sa zakáže používanie klieťk pre všetku hydinu, jednotlivé koterce pre prasnice a ohrady pre teľatá atď., aby sa zabezpečilo, že zvieratá budú mať slobodu pohybu a budú môcť zostať blízko seba vo svojich čriedach alebo stádach. Európska iniciatíva občanov Skončujeme s klieťkovým chovom bola predložená Európskej komisii v októbri 2020. Komisia sa vo svojej odpovedi z 30. júna 2021 zaviazala, že do konca roka 2023 predloží legislatívny návrh na postupné ukončenie a napokon zákaz používania klieťk pre všetky druhy a kategórie zvierat uvedené v iniciatíve.

►► **Webová lokalita iniciatívy:**
endthecageage.eu

►► **Oficiálny register európskych iniciatív občanov:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_sk

Kohézna politika pre rovnosť regiónov a udržateľnosť regionálnych kultúr

Organizátori tejto iniciatívy žiadajú, aby sa v kontexte politiky súdržnosti venovala mimoriadna pozornosť regiónom s národnými, etnickými, kultúrnymi, náboženskými alebo jazykovými charakteristikami, ktoré sa líšia od charakteristík okolitých regiónov.

Komisia začiatkom roka 2013 zamietla registráciu tejto iniciatívy, avšak Európsky súdny dvor toto rozhodnutie o šesť rokov neskôr zrušil. Organizátori informovali, že ku koncu obdobia zberu v máji 2021 iniciatívu podpísalo 1 414 175 občanov (lehota bola posunutá z dôvodu pandémie ochorenia COVID-19). Čaká sa na overenie vyhlásení o podpore.

►► **Webová lokalita iniciatívy:**
www.nationalregions.eu

►► **Oficiálny register európskych iniciatív občanov:** europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000007_sk

Zachráňme včely a poľnohospodárov! Za poľnohospodárstvo šetrné voči včelám pre zdravé životné prostredie.

Táto iniciatíva zaregistrovaná v septembri 2019 sa usiluje o environmentálnu a sociálno-ekonomickú udržateľnosť európskeho poľnohospodárstva prostredníctvom troch cieľov: postupné ukončenie používania syntetických pesticídov do roku 2035, obnovenie biodiverzity v poľnohospodárstve a podpora poľnohospodárov pri prechode na udržateľné poľnohospodárstvo.

Komisia vo svojej odpovedi z apríla 2023 uvítala túto iniciatívu, ktorú podpísalo 1 054 973 občanov, a uznala jej význam. Po jej posúdení však dospela k názoru, že návrhy, ktoré už boli predložené v rámci Európskej zelenej dohody, poskytujú komplexnú odpoveď na ciele iniciatívy. Prioritou je teda zabezpečiť, aby spoluzákonodarcovia (Parlament a Rada) tieto návrhy prijali a urýchlili vykonali.

►► **Webová lokalita iniciatívy:**
<https://www.savebeesandfarmers.eu>

►► **Oficiálny register európskych iniciatív občanov:** europea.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000016_sk

Stop Finning – Stop the trade (Zastavte odstraňovanie plutiev – zastavte obchod)

Táto iniciatíva odráža obavy verejnosti týkajúce sa udržateľnosti rybolovu žralokov a obchodu so žralokmi na celom svete a zároveň vyzýva Komisiu, aby prijala dve opatrenia: ukončiť obchodovanie s odstránenými žraločími plutvami v EÚ a rozšíriť nariadenie EÚ o zákaze odstraňovania žraločích plutiev (dovoz, vývoz a tranzit odstránených žraločích plutiev).

Komisia v júli 2023 uvítala túto iniciatívu, ktorá získala 1 119 966 podpisov, a zaviazala sa prijať opatrenia na preskúmanie možnosti prijať legislatívnu iniciatívu, začať posúdenie vplyvu a zlepšiť príslušné štatistiky a spolupracovať s medzinárodnými partnermi.

►► **Webová lokalita iniciatívy:**
<https://www.stop-finning-eu.org>

►► **Oficiálny register európskych iniciatív občanov:** europea.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2020/000001_sk

Za kozmetické výrobky netestované na zvieratách – Európa bez pokusov na zvieratách

Keďže prisľub Európy, že zvieratá už nebudú trpieť a zomierať v dôsledku testovania kozmetických výrobkov, nebol dodržaný, vyzvali organizátori tejto iniciatívy na legislatívnu zmenu s cieľom chrániť a posilniť zákaz testovania kozmetických výrobkov na zvieratách, transformovať právne predpisy EÚ o chemikáliách a modernizovať vedu s cieľom postupne ukončiť všetky testy na zvieratách v EÚ.

Komisia uvítala iniciatívu, ktorá získala 1 217 916 podpisov, uznávajúc, že dobré životné podmienky zvierat sú aj naďalej predmetom veľkého záujmu európskych občanov, a zdôraznila vedúcu úlohu EÚ v tejto oblasti. Má v úmysle predložiť plán legislatívnych a nelegislatívnych opatrení s cieľom ďalej obmedziť testovanie na zvieratách a v konečnom dôsledku zaviesť v rámci predpisov o chemikáliách taký regulačný systém, ktorý vylučuje využívanie zvierat.

►► **Webová lokalita iniciatívy:** <https://crueltyfreeeurope.org/save-cruelty-free-cosmetics>

►► **Oficiálny register európskych iniciatív občanov:** europea.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2021/000006_sk

Európa bez kožušín

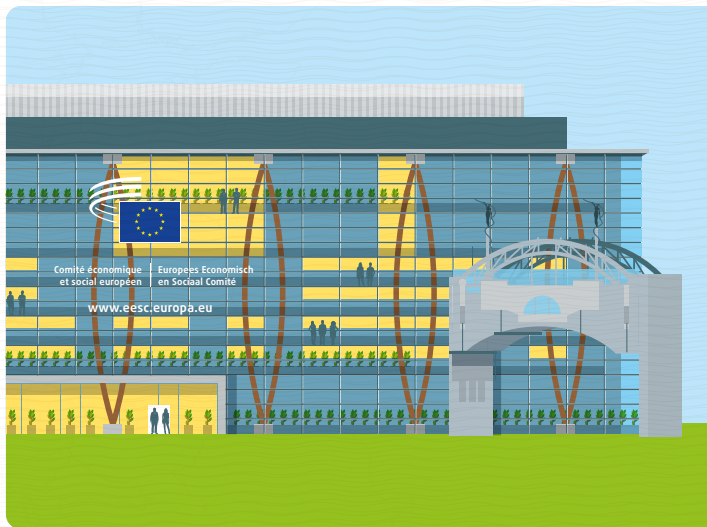
Táto iniciatíva bola podporená 1 502 319 overenými podpismi a v júni 2023 bola potvrdená ako 10. úspešná európska iniciatíva občanov. Cieľom iniciatívy Európa bez kožušín je zákonom zakázať kožušinové farmy a výrobky z kožušiny z farmových chovov na európskom trhu z dôvodu krutých, neetických, nebezpečných a neudržateľných praktík uplatňovaných na týchto farmách. Európska komisia v súčasnosti túto iniciatívu preskúmava a má na ňu odpovedať do polovice decembra 2023.

►► **Webová lokalita iniciatívy:**
<https://furfreeeurope.eu>

►► **Oficiálny register európskych iniciatív občanov:** europea.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2022/000002_sk

NADNÁRODNÝ MOST

Európsky hospodársky
a sociálny výbor

Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) je jednou z najstarších inštitúcií EÚ. Bol zriadený Rímskou zmluvou v roku 1957. Výbor sa skladá z 329 členov zo všetkých členských štátov EÚ zastupujúcich zamestnávateľov, zamestnancov a organizácie občianskej spoločnosti.

Úloha Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, ktorý sa ako poradný orgán zameriava na demokratické otázky, sa v poslednom čase stále posilňuje, pričom sa výbor stáva kľúčovým mostom medzi európskou občianskou spoločnosťou a inštitúciami EÚ. Inými slovami, EHSV v súčasnosti ponúka dôležitú infraštruktúru na podporu aktívneho občianstva a participatívnej demokracie.

V priebehu počiatočnej fázy európskej iniciatívy občanov bol EHSV priekopníkom neformálnej podpornej infraštruktúry pre aktívnych občanov v celej EÚ vrátane všeobecného poradenstva, pomoci pri prekladoch a konania vypočutí európskych iniciatív občanov v EHSV. Väčšina týchto služieb je teraz súčasťou zákonných povinností požadovaných inštitúciami EÚ, ako sú Európsky parlament a Európska komisia.

EHSV ako najskúsenejšia inštitúcia na podporu občanov Únie naďalej poskytuje informácie, usmernenia a platformy organizáciám občianskej spoločnosti a skupinám ad hoc aktívnych občanov zapojených do vytvárania sociálnejšej a demokratickejšej Európy vo svete. EHSV organizuje od roku 2012 výročnú konferenciu Deň európskej iniciatívy občanov (Deň EIO) v Bruseli, ktorá ponúka otvorené a bezplatné miesto stretnutí profesionálom a aktivistom európskych iniciatív občanov z celej Európy.

►► eesc.europa.eu/eci-day

EHSV okrem toho pozýva úspešné alebo takmer úspešné európske iniciatívy občanov na svoje plenárne zasadnutia a prebiehajúce európske iniciatívy občanov na svoje schôdze sekcií a skupín s cieľom prispieť k zintenzívneniu dialógu medzi občanmi a inštitúciami EÚ a šíreniu iniciatív v európskej verejnej sfére. Tieto pozvánky sa týkali iniciatív: **Stop Glyphosate** (Stop glyfozátu) (2017), **Minority SafePack** (2018), **Stop Extremism** (Stop extrémizmu) (2019), **End the Cage Age** (Skončujeme s klieťkovým chovom), **Eat ORIGINAL, Unmask your Food** (2020), **Zachráňme včely a poľnohospodárov!** (2022) a **Európa bez kožušín** (2023).

Okrem tohto vydania „Európskeho pasu demokracie“ EHSV z roku 2023 je k dispozícii množstvo ďalších publikácií a služieb v 23 jazykoch [eesc.europa.eu/eci].

VIAC PODPORY

Podpora je všade naokolo – len ju treba využiť

Ako aktívni občania EÚ nie ste osamotení. Je vás viac ako 450 miliónov. Nie ste sami ani vtedy, keď na vyjadrenie svojho názoru potrebujete vládnu podporu alebo podporu občianskej spoločnosti. Spomedzi mnohých zdrojov, ktoré máte k dispozícii, odporúčame túto nadnárodnú podporu, poradenstvo a médiá v celej Európe.

Európska iniciatíva občanov

Fórum európskej iniciatívy občanov je online platforma na spoluprácu, ktorá poskytuje podporu občanom v rôznych etapách organizovania európskej iniciatívy občanov. Fórum poskytuje praktické informácie o európskej iniciatíve občanov a umožňuje ľuďom diskutovať o politikách a potenciálnych iniciatívach EÚ. Pomáha im tiež v počiatočných organizačných fázach od nájdenia partnerov v iných krajinách až po hľadanie odborného poradenstva o kampaniach, získavanie finančných prostriedkov a právne otázky. Cieľom je posilniť interakciu medzi potenciálnymi organizátormi, občanmi a odborníkmi na tému európskej iniciatívy občanov. Fórum európskej iniciatívy občanov je služba, ktorú ponúka Európska komisia a riadi Európsky útvár pre občiansku činnosť (ECAS).

►► europa.eu/citizens-initiative-forum/

Asistenčná služba pre európsku iniciatívu občanov poskytuje poradenstvo a podporu občanom a organizáciám v celej EÚ pri zvažovaní začatia iniciatívy. Túto nezávislú asistenčnú službu hostuje združenie pre európsku iniciatívu občanov, zriadené bývalými a súčasnými organizátormi európskej iniciatívy občanov. Asistenčná služba podporuje jednotlivé európske iniciatívy občanov pomocou kampaní, získavania finančných prostriedkov a právneho poradenstva.

►► citizens-initiative.eu

Online knižnica európskych iniciatív občanov. Európska iniciatíva občanov má zaujímavú históriu siahajúcu do ranných rokov Európskej únie v 90. rokoch 20. storočia (po jej formálnej transformácii z hospodárskej spolupráce na politickú úniu). Európsky inštitút pre iniciatívu a referendum, ktorý bol založený v roku 2001 s cieľom pomôcť pri rozvoji európskej iniciatívy občanov, zhromaždil najdôležitejšie publikácie online a na požiadanie vás môže odkázať na ďalšie zdroje.

►► iri-europe.org/index.php/publications/european-citizens-initiative

Participatívna demokracia

Aplikácia Európskeho parlamentu Citizens' App je online aplikácia pre smartfóny ponúkajúca informácie o témach a miestach, ktoré vás zaujímajú. Informuje vás o udalostiach, ktoré sa dejú vo vašom okolí, pridá vaše obľúbené položky do vášho osobného kalendára, ukáže vám najlepšiu trasu pomocou vašej obľúbenej aplikácie pre mapy, poskytuje multimediálny obsah, ako sú videá, podcasty a prezentácie. Je pritom vyhľadávateľná a zdieľateľná a dá sa prispôbiť a hodnotiť. K dispozícii v obchodoch Apple Store a Google Play v 24 jazykoch (Citizens' App).

►► europarl.europa.eu/at-your-service/sk/stay-informed/citizens-app

Democracy Community je nadnárodná sieť podporovateľov demokracie, ktorú organizuje Democracy International. Táto platforma je otvorená pre všetkých na účely informácií, vzdelávania a vytvárania sietí a ponúka príbehy účastníkov a príležitosti na podujatia. Môžete zaregistrovať seba/svoju organizáciu/inštitúciu a vytvoriť profil podporovateľov demokracie.

►► democracy.community

Európsky útvar pre občiansku činnosť je medzinárodná organizácia s paneurópskym členstvom. Jej poslaním je posilňovať postavenie občanov s cieľom vytvoriť inkluzívnejšiu a silnejšiu Európsku úniu prostredníctvom podpory a ochrany práv občanov a rozvíjania a podpory mechanizmov na zvýšenie demokratickej účasti občanov a občianskych organizácií v EÚ a zapojenie sa do nej.

►► ecas.org

Platformu **Participo** zabezpečuje OECD (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj). Nájdete tu všetky druhy informácií o výskume a praxi participatívnej a priamej demokracie na všetkých politických úrovniach. Táto platforma je súčasťou úsilia OECD o preskúmanie prebiehajúcich zmien paradigmy od tradičnej zastupiteľskej vlády k modernej zastupiteľskej demokracii.

►► oecd.org/gov/innovative-citizen-participation.htm

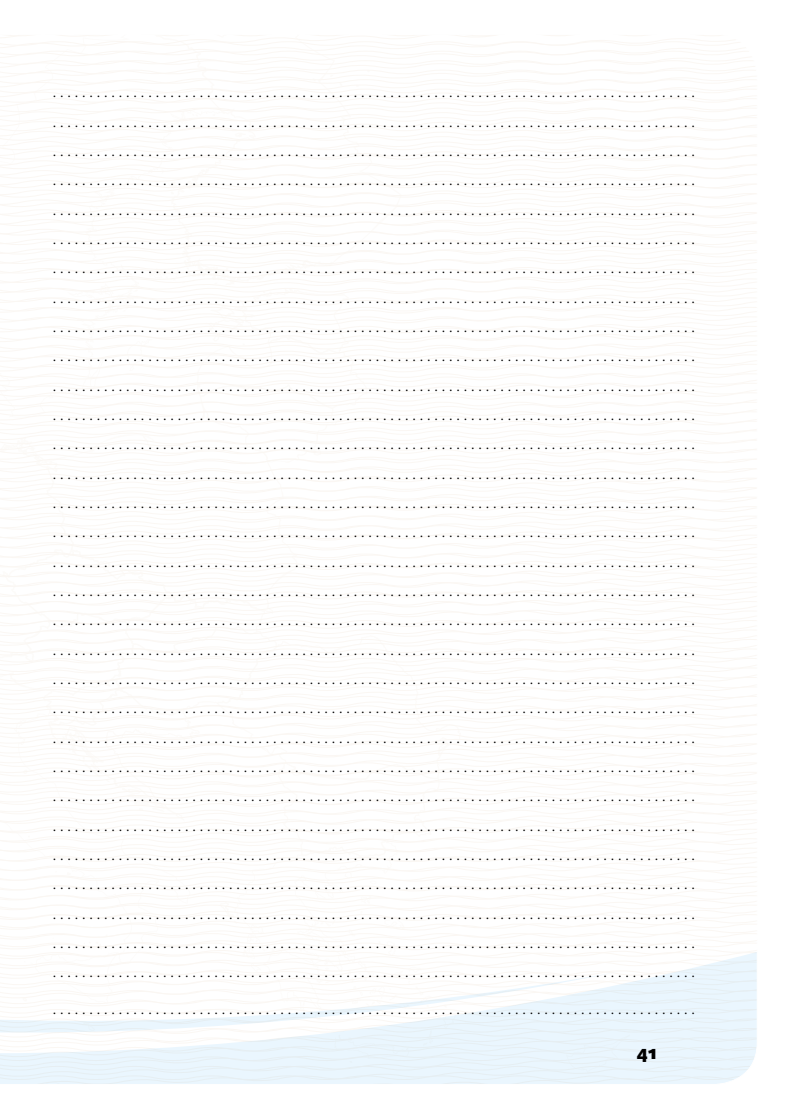
Občania a žurnalistika

Euractiv spája aktívne európske občianstvo s profesionálnou žurnalistikou online a ponúka príbehy, názory, analýzy a súvislosti týkajúce sa všetkého, čo sa deje na politickom poli v Európe, a to v trinástich jazykoch: angličtina, francúzština, nemčina, taliančina, čeština, bulharčina, gréčtina, chorvátčina, poľština, rumunčina, srbčina, španielčina a slovenčina.

►► euractiv.com

Podávanie správ o modernej participatívnej a priamej demokracii je hlavnou úlohou **platformy #deardemocracy na Swissinfo** – medzinárodnej služby švajčiarskeho rozhlasu. Ponúka správy, stanoviská a súvislosti týkajúce sa aktívneho občianstva a participatívnej demokracie na celom svete, a to v desiatich jazykoch: angličtina, francúzština, nemčina, španielčina, arabčina, ruština, čínština, portugalčina, taliančina a japončina.

►► swissinfo.ch/directdemocracy

Táto publikácia je aktualizovanou verziou európskeho pasu demokracie, ktorý vyrešeršoval a vypracoval Bruno Kaufmann, spravodajca Global democracy a spolupredseda Globálneho fóra pre moderné metódy priamej demokracie. Kontakt: send@brunokaufmann.email.

**Európsky hospodársky
a sociálny výbor**

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

www.eesc.europa.eu

Printed by the EESC-CoR Printing and Distribution Unit, Belgium

EESC-2023-85-SK

© Európska únia, 2024

Rozmnožovanie je povolené len so súhlasom autora.

Reprodukcia týchto fotografií / obrázkov je povolená len s výslovným
súhlasom vlastníka (vlastníkov) autorských práv.

© Shutterstock, eamesBot

Print

QE-02-23-324-SK-C

ISBN 978-92-830-6359-9

doi:10.2864/629862

PDF

QE-02-23-324-SK-N

ISBN 978-92-830-6356-8

doi: 10.2864/083197

SK

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

